

## نقش بصیرت در حفظ، ارتقاء و استمرار بخشی به فرهنگ ایثارگری و شهادت‌طلبی در بین دانشجویان دانشگاه افسری امام علی (ع)<sup>(۱)</sup>

علینقی لزگی<sup>۱</sup>، فریدون عبدی<sup>۲</sup>

### چکیده

آنچه مسلم است حفظ، ارتقاء و استمرار بخشی به فرهنگ ایثارگری و شهادت‌طلبی در بین دانشجویان دانشگاه افسری امام علی (ع)<sup>(۲)</sup> که افتخار دریافت پرچم و نشان فداکاری را از طرف فرماندهی معظم کل قوا دارد، از مسائل مهم و ضرورت‌های اساسی است که بایستی با بصیرت، هوشیاری و آگاهی این ضرورت مهم را مورد توجه قرار داد. لذا این پژوهش که با هدف بررسی نقش بصیرت در رابطه با حفظ، ارتقاء و استمرار بخشی به فرهنگ ایثارگری و شهادت‌طلبی در بین دانشجویان دانشگاه افسری امام علی (ع)<sup>(۳)</sup> صورت گرفته است، از نظر هدف کاربردی و از نظر نحوه گردآوری اطلاعات، توصیفی است و برای گردآوری اطلاعات از منابع کتابخانه‌ای استفاده شده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد آنچه بیش از هر عاملی در رسیدن به فرهنگ ایثارگری و شهادت‌طلبی، حفظ، ارتقاء و استمرار بخشی به آن در بین دانشجویان دانشگاه افسری امام علی (ع)<sup>(۴)</sup> تاثیر دارد، میزان بهره‌مندی و برخورداری آنان از بصیرت می‌باشد و مشکل عدم بصیرت، از مشکلات خطرآفرین است که سبب تهاجم افکار بیگانگان و دشمنان به حوزه اندیشه، باور و ایمان دانشجویان و در نتیجه به خطر افتادن فرهنگ شهادت می‌گردد. بنابراین مهم‌ترین رفتاری که از آحاد دانشجویان بعنوان فرماندهان آینده، انتظار می‌رود آن است که با بهره‌گیری از اصول اساسی اسلام و قرآن و الگو قرار دادن پیامبر و ائمه اطهار و امام راحل و سیره و عملکرد شهدای گرانقدر در عرصه‌های گوناگون به خصوص عرصه دفاع مقدس و اطاعت محض از ولایت فقیه و فرماندهی کل قوا، با افزایش ایمان، تقوی، دانش و هوشمندی در راه دستیابی به بصیرت و ارتقاء فرهنگ ایثارگری و شهادت‌طلبی همواره تلاش نمایند. فرماندهان، اساتید و مسئولین دانشگاه هم بایستی در همه رفتارهای شایسته، سرمشق و الگوی درستی برای آنان باشند و فرهنگ ایثارگری و شهادت‌طلبی را در رفتار و اعمال صالح به آنان بیاموزند.

<sup>۱</sup> عضو هیئت علمی دانشگاه افسری امام علی (ع)

<sup>۲</sup> مدرس دانشگاه افسری امام علی (ع) و کارشناسی ارشد مدیریت مراکز اطلاع رسانی

**واژگان کلیدی:** بصیرت، شهادت، فرهنگ، ایثارگری و شهادت طلبی، دانشجویان، دانشگاه افسری امام علی (ع).

## مقدمه

دانشگاه افسری «مجموعه دانش، پرهیزگاری و تربیت جسم و جان است» (مقام معظم رهبری: ۱۳۸۰/۹/۳). به عبارت دیگر دانشگاه در آن واحد هم کانون علم و هم کانون جوشش جهاد و تربیت مردان مصمم و آهنین اراده است و بر آن است تا به واسطه علم و جهاد و ایمان و اراده مستحکم و همراه ساختن فنون نظامی با روحیه نظامی‌گری و پرورش روح شجاعت و دلاوری، انسان‌هایی را تربیت نماید که باعث اقتدار نظامی نیروهای مسلح و امید

آینده امنیت نظام اسلامی باشند. (رشیدزاده، ۱۳۸۹: ۲۲۴)

آنچه مسلم است اولین گام در جهت آمادگی دفاعی، پرورش روح شجاعت، ایثار و دلاوری، شهادت طلبی، حفظ، ارتقاء و استمرار بخشی به مقوله ایثارگری و شهادت طلبی است که بایستی با بصیرت، هوشیاری و آگاهی این ضرورت مهم مورد توجه قرار گیرد. در واقع اساس تحقق این مهم بر بصیرت، آگاهی و دشمن‌شناسی استوار است.

شهادت نعمت و هدیه الهی است، فرهنگ شامل همه سازمایه‌های مادی و معنوی زندگی اجتماعی است که فرد انسانی در درون آن زاده و پرورده می‌شود و فرهنگ شهادت یعنی «سیره شهداء، نحوه و اثرگذاری آن در جامعه» که در آن، پیام شهداء و شهادت محور اصلی رفتار است و حضرت اباعبدالله الحسین (ع) الگوی شهید و شهادت است. در فرهنگ شهادت ارزش‌ها، هنجارها، نمادها و آداب و رسوم منبعث از عاشورا و کربلاست و شهادت قله رفیع پایداری در برابر دشمنان خداست و بصیرت، دانایی همراه با باور، ایمان و یقین است. بصیرت عامل تشخیص حق از باطل، بدی از خوبی و دوست از دشمن است و در نتیجه مرگ آگاهانه و شهادت است.

## بیان مسئله

شهادت اوج قله فداکاری و از آثار جهاد و عطیه خداوند به مجاهدان است. در واقع یکی از ارزش‌های والای الهی، انسانی و اسلامی، ایثارگری و شهادت‌طلبی و برخوردار بودن از فرهنگ عاشور است. وقتی کسی دیدش نسبت به این جهان اقامت موقت باشد و از طریق بصیرت و آگاهی به این مسئله که «این جهان مزرعه آخرت است» ایمان و یقین پیدا کرد و سعادت حقیقی را اتصال به لقاء الله بداند دیگر لحظه‌ای تحمل ظلم و ستم و حاکمیت شیطان و نفس اماره را ندارد و بهره‌گیری از بصیرت در این راه موجب هوشیاری و هدایت بیشتر او شده، چرا که بصیرت انسان را از خواب غفلت بیدار می‌کند. انسان بصیر به کمک این قوه از خطر گمراهی و فریب خوردن در امور و موضع‌گیری غافلانه و حساب نشده همه دشمنان در امان می‌ماند.

بنابراین وجود بصیرت، هوشیاری، معرفت دینی و بینش سیاسی در بین دانشجویان دانشگاه افسری امام علی(ع) که مفتخر به عنوان «سرباز ولی امر مسلمین» هستند در تمامی زمینه‌ها و از جمله در مسئله حفظ، ارتقاء و استمرار بخشی به فرهنگ ایثارگری و شهادت‌طلبی از ضروریات امر بوده و دارای اهمیت فراوانی است چرا که نیروهای نظامی موثر و کارآمد در تاریخ معاصر، به سبب داشتن بصیرت، هوشیاری و توانایی در کاربری علم و دانش به قدرت و اقتدار واقعی رسیده‌اند.

بنابراین تلاش در راستای تبیین مفهوم بصیرت و ارتباط آن با حفظ و استمرار بخشی به فرهنگ ایثارگری و شهادت‌طلبی، یک نیاز مبرم پژوهشی و تحقیقاتی است. لذا با در نظر رفتن موارد فوق و اهمیت و ضرورت بصیرت، فواید و مزایای فراوان استفاده از آن در میان آحاد نیروهای مسلح و دانشجویان نظامی در همه زمینه‌ها مخصوصاً در رابطه با حفظ و استمرار بخشی به فرهنگ ایثارگری و شهادت‌طلبی، نویسنده موضوع نوشتار خود تحت

عنوان «نقش بصیرت در رابطه با حفظ، ارتقاء و استمرار بخشی به فرهنگ ایثارگری و شهادت‌طلبی در بین دانشجویان دانشگاه افسری امام علی (ع)» قرار داده است.

### **مبانی نظری پژوهش**

با توجه به اینکه محقق در این پژوهش به دنبال بیان «نقش بصیرت در رابطه با حفظ، ارتقاء و استمرار بخشی به فرهنگ ایثارگری و شهادت‌طلبی در بین دانشجویان دانشگاه افسری امام علی (ع)» است، لذا در بحث مبانی نظری پژوهش به تبیین مفاهیم و متغیرهای مرتبط با بحث مانند: «بصیرت»، «فرهنگ»، «شهید و شهادت»، «فرهنگ ایثارگری و شهادت‌طلبی»، «دانشجویان» و «دانشگاه افسری امام علی (ع)» پرداخته است.

### **الف) بصیرت:**

بصیرت در لغت به معنای بینش، بینایی، روشن‌بینی و دانایی آمده است (دشمن زیاری، ۱۳۸۸: ۸۳) بصیرت نیروی تشخیص حق از باطل (انفال: ۲۹) و نور حرکت در مسیر مستقیم است (حدید: ۲۸). به تعبیر فرمانده معظم کل قوا «بصیرت، نورافکن است؛ بصیرت، قبله‌نما و قطب‌نماست. توی یک بیابان انسان اگر بدون قطب‌نما حرکت کند، ممکن است تصادفاً به یک جایی هم برسد، لیکن احتمالش ضعیف است؛ احتمال بیشتری وجود دارد که از سرگردانی و حیرت، دچار مشکلات و تبعیهای زیادی شود. قطب‌نما لازم است؛ بخصوص وقتی دشمن جلوی انسان هست. اگر قطب‌نما نبود، یک وقت شما می‌بینید بی‌سازوبرگ در محاصره‌ی دشمن قرار گرفته‌اید؛ آن وقت دیگر کاری از دست شما برنمی‌آید. پس بصیرت، قطب‌نما و نورافکن است. در یک فضای تاریک، بصیرت روشنگر است. بصیرت راه را به ما نشان می‌دهد». (نرم افزار حدیث ولایت، ۱۳۸۹: ۲۰۴). بصیرت دانایی همراه با باور و ایمان است، بصیرت قدرت پرواز انسانها و جوامع بشری از مشکلات و انحطاطات است (همتیان، ۱۳۸۹: ۱۲).

## **(ب) شهید و شهادت:**

شهید به معنای شاهد، گواه و کشته شدن در راه خدا آمده است و اگر فردی مرگی را انتخاب کند که دارای دو مشخصه «کشته شدن در راه خدا» و «مرگ آگاهانه» باشد شهید محسوب می‌شود و شهادت اوج قله فداکاری و از آثار جهاد و عطیه خداوند به مجاهدان است (رشیدزاده، ۱۳۸۹: ۳۷۷). «شهادت، نعمت و هدیه خداوند است؛ این هدیه را آسان به کسی نمی‌دهد» (سخنرانی مقام معظم رهبری: ۱۳۸۴/۳/۱۲). شهادت گزینش مرگ سرخ همراه با شناخت و آگاهی و بر مبنای آزادی و اختیار در مبارزه علیه موانع تکامل و انحرافات فکری است که مجاهد با منطق، شعور و بیداری آن را انتخاب می‌کند (مجله حضور، ش ۱۸: ص ۶۸) و شهدا کشته شدگان در راه خدا و یا افراد برجسته ای که روز قیامت شاهد و گواه اعمال انسان ها هستند (مکارم شیرازی، ج ۳: ۴۶۱).

## **(پ) فرهنگ:**

فرهنگ شامل همه سازمان‌های مادی و معنوی زندگی اجتماعی است که فرد انسانی در درون آن زاده و پرورده می‌شود. (ولایتی، ۱۳۸۸: ۱۹) وجود یک فرهنگ جهادی و دفاعی قوی و جامع، عامل برتری و اقتدار نیروهای مسلح و جزء منابع قدرت فرماندهی و از مهمترین شاخص‌های کسب بصیرت، تحقق بصیرت و باقی ماندن در مسیر بصیرت محسوب می‌گردد.

## **(ت) فرهنگ ایثارگری و شهادت‌طلبی:**

فرهنگ ایثارگری و شهادت‌طلبی یعنی «سیره شهداء، نحوه و اثرگذاری آن در جامعه» و به عبارتی، تمامی آثار باقی مانده از شهید، اعم از معنوی مثل باورها، اعتقادات، رفتارها، اهداف و دیگر وجوه الهام گرفته از قرآن و آموزه های معصومان (ع) و آثار مادی آن مانند تربت پاک شهید، وسایل شخصی، اسامی خیابان ها، مراسم مربوط به شهید، آثار مکتوب و آن چیزی که ملموس و قابل مشاهده بوده و یادآور شهید و شهادت باشد، مربوط به فرهنگ شهادت است.

در فرهنگشهادت، پیام شهداء و شهادت محور اصلی رفتار است و حضرت اباعبدالله الحسین(ع) الگوی شهید و شهادت است. در این فرهنگ ارزش‌ها، هنجارها، نمادها و آداب و رسوم منبعث از عاشورا و کربلاست و شهادت قله رفیع پایداری در برابر دشمنان خداست(رشیدزاده، ۱۳۸۹: ۳۸۵).

### **ث) دانشجویان:**

مهمترین عامل در جهت‌حفظ، ارتقاء و استمرار بخشی به فرهنگ شهادت دردانشگاه افسری امام علی(ع)، دانشجویان می‌باشند و عموم آنان افرادی آگاه، شریف، کنجکاو، سرزنده و باطراوت، لایق، شجاع، خطرپذیر، کمال طلب، ولایی و متدین، دارای تفاوت های فردی و متمایل به شکوفایی با ایده های بلند همراه با شور خدمتی، مصمم، منضبط، مستعد و مسئولیت پذیر که با هدف سربازی و مجاهدت، به استخدام دانشگاه افسری در آمده اند. اینان درجامعه از عموم دانشجویان به طور نسبی در سطح بالاتری قرار دارند و برای افسری، فرماندهی و ارتقای ویژگیها و خصوصیت‌های فرماندهی تلاش می‌نمایند؛ برای خدمت به میهن و امنیت نظام میثاق بسته‌اند و بطور کلی برخی از مشخصه‌ها، باورها و رفتارهای برجسته نظامی دانشجویان همانند: «ارتباط با خدا، میل به تربیت، دارای روحیه شجاعت و شهادت‌طلبی، اعتقاد به خودشناسی، پایدار، با استعداد، چابک در آموزش و فرمانبری، صداقت، کرامت نفس، گرایش به تعاون، با تدبیر، کمال طلب، اهل تفکر، حمیت قسمتی، مسئولیت پذیر و ...» در سنوات مختلف خدمتی به تناسب استعداد دانشجویان متفاوت ظاهر می‌شود.

### **ج) دانشگاه افسری امام علی(ع):**

دانشگاه افسری امام علی(ع)نقطه آغازین وارد شدن به عرصه ایثار و شهادت و دور شدن از وابستگی‌های است که انسان را از مسیر حرکت به سوی نور و روشنایی و سیر الی الله باز می‌دارد، دانشگاه افسری دروازه ورود به ارتش است؛ مکانی است که آینده ارتش جمهوری

اسلامی ایران در آن رقم زده می‌شود و ضامن حفظ و بقای نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران می‌گردد.

در دانشگاه افسری امام علی(ع) رسالت دانشجویان تاکید بر آینده، متمرکز بر تربیت نظامی، شکوفایی استعدادها و ممارست در فعالیت‌های جمعی، بالندگی اخلاقی و علمی و ایفای نقش پیشتازی در ایمان، انضباط و آموزش است. دانشجویان بر اساس مبانی نظام اسلامی و تدابیر فرمانده معظم کل قوا، بیداری و پایداری و مقاومت و ایثار در حق‌گرایی و عدالت‌طلبی، ظلم ستیزی و برائت را به عنوان شاخص‌هایی آرمانی تقویت می‌نمایند و در منظومه منش دانشجوی افسری، ولایت و برائت، حق شناسی و ظلم ستیزی، خردمندی و قانون‌گرایی، مؤلفه‌های غیر قابل خدشه هستند (رشیدزاده، ۱۳۸۹: ۲۵۴).

### **چ) دفاع مقدس:**

دفاع مقدس یک پروسه عظیم مکتبی بود که راهبرد آن قطعا آینده جامعه و کشور را بیمه نموده است (مصباح نهاوندی، ۹۵: ۱۳۹۳). دفاع مقدس دفاعی هشت ساله در مقابل دشمنان در عرصه جنگ تحمیلی بود، جنگی که به عنوان طولانی‌ترین و بی‌سابقه‌ترین جنگ متعارف قرن حاضر به شمار می‌رود. (قهرمانی، یوسف‌نژاد، ۱۳۹۷: ۱۱). لحظه به لحظه این مدت و وجب به وجب این سرزمین پهناور گویای رشادت‌ها و ایثارگری‌های هزاران دلاور مردمی است که هر یک داستانی در خور و شایسته از حماسه آفرین‌های خود دارند. (صادقی‌گویا، ۱۳۹۲: ۳). در واقع دفاع مقدس دفاع در برابر رژیم متجاوز بعث عراق و همه حامیان استعمارگر او بود. نوعی جهاد اسلامی و با مأموریت دفاع بود، دفاع از سرزمین اسلامی و مردمان آن، دفاع از اسلام بود که در شکل انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی متبلور شده بود، دفاع برای بیرون راندن متجاوز از مناطق اشغالی و دفاع بعد از وقوع حمله دشمن بود،

دفاع در مقابل منافقین و پیمان شکنان بود (لغو یکجانبه قرارداد الجزایر و حضور منافقین در کنار صدام) و دفاع از جان و مال بود (آراسته، ۱۳۸۹: ۶۵).

## **روش و طرح پژوهش**

پژوهش حاضر از نظر نوع هدف کاربردی است و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها توصیفی است. طرح تحقیق با یک پرسش اصلی تحت عنوان «نقش بصیرت در حفظ و استمرار بخشی به فرهنگ ایثار و شهادت در نیروهای مسلح» آغاز شده است. به منظور پاسخگویی به این پرسش، مطالعات دقیقی با استفاده از منابع متعدد داخلی و خارجی انجام شده است و برای گردآوری اطلاعات از منابع کتابخانه‌ای استفاده شده است.

در راستای درک مفاهیم، توصیف و تبیین موضوع تحقیق از روش تحلیل محتوا با بررسی منابع معتبر استفاده گردیده است و محقق با استفاده از منابع در دسترس و تحلیل محتوای آن سعی نموده به درک بهتری از موضوع برسد.

## **اعتبار (پایایی) تحقیق**

قابل اعتبار بودن نخستین ویژگی تحقیق کیفی است بر اساس این ویژگی پژوهشگر می‌تواند اثبات کند که تحقیق به صورت دقیق مشخص است و می‌توان آن را شرح داد یا وصف کرد پس تحقیق مزبور باید از نظر کسانی که واقعیت‌های اصولی را شناسایی می‌کنند قابل اعتبار باشد (رزم خواه، ۱۳۸۶: ۱۰).

## **اهمیت و ضرورت تحقیق**

درخصوص اهمیت و ضرورت تحقیق در باب شهادت، کشته شدن در راه خدا همین بس که خداوند در قرآن کریم می‌فرماید: «وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا، بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ

رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ» (آل عمران: ۱۶۹) یعنی هرگز گمان مبر آنها که در راه خدا کشته شده‌اند مردگانند، بلکه آنها زنده‌اند و نزد پروردگارشان روزی داده می‌شوند لذا درک این مطلب که شهداء زنده‌اند و نزد پروردگارشان روزی داده می‌شوند به ایمان، یقین و باور قلبی نیاز دارد و آن در گروه بصیرت است. بصیرت نقش اساسی در حفظ، ارتقاء و استمرار بخشی به فرهنگ شهادت دارد. بصیرت یعنی درک این فرهنگ که «شهادت، پیروزی بدون شکست است». امام خمینی (ره) منطق شهید را منطق بدون شکست می‌داند آنجا که می‌فرماید: «منطق، منطق صدر اسلام است که اگر بکشیم بهشت می‌رویم و اگر کشته شویم، بهشت می‌رویم این منطق شکست ندارد» (صحیفه نور، ج ۵: ۱۳۴).

### **اهداف اساسی از انجام تحقیق**

هدف اساسی از انجام این تحقیق، شفافیت و وضوح‌سازی درخصوص مفاهیم ارزشی شهید، شهادت، فرهنگ ایثار و شهادت و همچنین بررسی نقش بصیرت در رابطه با حفظ، ارتقاء و استمرار بخشی به فرهنگ شهادت در بین دانشجویان دانشگاه افسری امام علی (ع) و فراهم ساختن زیرساخت‌های لازم جهت کاربردی شدن فرهنگ شهادت در دانشگاه‌ها از طریق پاسخگویی به سؤال اساسی تحقیق می‌باشد.

### **سؤالات تحقیق**

تحقیق علمی در واقع با تلاش برای پاسخ دادن به یک سؤال آغاز می‌شود. (خورشیدی، ۱۳۸۱: ۴۰). این سؤال که بعنوان سؤال اساسی تحقیق مطرح است، راهنمای اصلی پژوهشگر در طول کار تحقیقاتی خواهد بود. یعنی پژوهشگر در طول تحقیق با در

نظرگرفتن سؤال مذکور، فعالیت‌های پژوهشی خود را متمرکز و همگرا ساخته تا بهره‌دهی و اثربخشی آنرا افزایش دهد.

- نقش بصیرت در رابطه با حفظ، ارتقاء و استمرار بخشی به فرهنگ شهادت در بین دانشجویان دانشگاه افسری امام علی (ع) چگونه است؟

### **نقش بصیرت در رابطه با حفظ، ارتقاء و استمرار بخشی به فرهنگ شهادت در بین دانشجویان دانشگاه افسری امام علی (ع)**

آنچه مسلم است نقش بصیرت در رابطه با حفظ، ارتقاء و استمرار بخشی به فرهنگ ایثارگری و شهادت‌طلبی در در بین دانشجویان دانشگاه افسری امام علی (ع) بسیار اساسی و سازنده است. بصیرت باعث می‌شود که رزمنده مسلمان و مجاهد با آگاهی و ایمان به اینکه، میدان جهاد محل فداکاری، از خودگذشتگی و شهادت است با مرگ هم آغوش شود. امام علی (ع) می‌فرماید: «همانا بالاترین نوع مرگ، شهادت است و سوگند به کسی که جانم در دست اوست، تحمل هزار ضربه شمشیر از مردن در بستر برای من آسان تر است» (میزان الحکمه، ج ۲، ص ۱۵۱۴).

بصیرت یعنی درک، ایمان و اعتقاد به این حقیقت که کشته شدن در راه خدا، زنده ابدی است، لذا شهادت از دیدگاه یک مجاهد با بصیرت، گزینش مرگ سرخ همراه با شناخت و آگاهی در نبرد با دشمنان خدا و مکتب اسلام است. در قرآن کریم آمده است «آن کس که در راه خدا کشته شده مرده میندازید، بلکه او زنده ابدی است و لیکن شما این حقیقت را در نخواهید یافت» (بقره: ۱۵۴).

رزمنده با بصیرت و آگاه، حق را می‌شناسد و یقین دارد که برای دفاع از حق سلاح بدست گرفته است، لذا ایثار جان و شهادت در این مسیر را سعادت ابدی می‌بیند چرا که او شجاعت،

نترسیدن از مرگ و روحیه شهادت‌طلبی را در سایه آگاهی از آموزه‌های اسلام و قرآن آموخته است. به تعبیر فرمانده معظم کل قوا «.. وقتی انسان می‌داند که مرگ عبارت است از عروج به ملکوت الهی و پیوستن به ارواح اولیا است، چه اهمیت می‌دهد که گئی این مرگ فرا برسد؟ مرگ برای او عبور از یک مرحله است» (سخنرانی در روز پاسدار: ۱۳۷۰/۱۱/۱۸).

بصیرت باعث آگاهی و ایمان بیشتر به اهداف دفاعی در نظام مقدس جمهوری اسلامی که همانا احیاء انسانیت، ارزشهای انسانی و آرمان‌های الهی، مجاهدت فی سبیل الله و حفظ و استمرار بخشی به ارزش والای شهادت است، می‌گردد. به فرموده فرماندهی معظم کل قوا «نظام جمهوری اسلامی، نیروهای مسلح را برای دفاع از یک شخص یا یک طبقه، یا وسیله‌ای برای زورگویی و سلطه‌گری و تسلط بر منابع انسانهای دیگر نمی‌داند. هدف نیروی مسلح در نظام اسلامی احیاء انسانیت و ارزشهای انسانی و آرمان‌های الهی است؛ مجاهدت فی سبیل الله است. وقتی مرد مؤمن و شجاع، با هدف جهاد فی سبیل الله وارد میدان شد، جان دادن در این میدان را افتخار می‌داند. ارزش والای شهادت در اسلام بر این پایه است. آن وقت است که شهید ستاره‌ای همیشه درخشان در آسمان زندگی و تاریخ آن ملت می‌شود. آن کسی که در خدمت زورمندان و زرمندان می‌جنگد، مرگ برایش گودال وحشت‌انگیز و تاریکی است که از آن باید بگریزد؛ برای او مردن و افتادن در آن حفره‌ی هولناک نه شوقی دارد و نه افتخاری. به همین دلیل است که اگر در هر نقطه‌ای از دنیا میان نیروهای رزمنده‌ی هدف‌دار و آرمان‌گرا با نیروهایی که برای کمپانی‌ها و زرمندان و زورمندان و برای پول می‌جنگند، مبارزه‌ای رخ دهد، پیروزی با مجاهدانی است که شهادت و جان دادن در راه خدا را برای خود افتخار می‌دانند» (نرم افزار حدیث ولایت، ۱۳۸۲: ۱۸۷).

نیروهای مسلح و به طبع آن دانشجویان دانشگاه افسری در باره موضوعاتی که مستقیم و غیر مستقیم مربوط به تهدیدات، فرصت‌ها، اولویت‌ها، آسیب‌ها و آنچه که به اشاعه فرهنگ

شهادت مربوط و مسئولیت جهادی آنان محسوب می‌گردد، وظایفی دارند که انجام آنها نیازمند بصیرت، شناخت دشمن، نفوذ و لایه‌برداری از مسائل مرتبط با مقوله شهید، شهادت و فرهنگ شهادت می‌باشد.

فرماندهی معظم کل قوا با بیان تلاش‌ها، تاکتیک‌ها و اهداف دشمن، برای تبدیل خط ایثار، جهاد و شهادت به خط بی‌مقاومتی و تسلیم، در واقع ضرورت بصیرت و هوشیاری را در آحاد کارکنان نیروهای مسلح و از جمله دانشجویان گوشزد نموده و می‌فرماید: «همه تلاش استکبار این است، که امید را مبدل به یاس کند، آن انگیزه را که ناشی از شاخص‌های معرفت اسلامی است تبدیل به بی‌انگیزه‌گی یا انگیزه مخالف کند. آن ایستادگی و مقاومت را که ناشی بود از روشن بودن راه و خط‌وطی که اسلام معین کرده (خط ایثار، جهاد و شهادت) تبدیل به بی‌مقاومتی و تسلیم نماید. در این شرایط بدترین حالت این است که انسان حمله دشمن را نفهمد، نشناسد. وقتی شما حمله را شناختید، تازه باید بروید تاکتیک‌های دشمن را بشناسید، تا بتوانید ضد تاکتیک بزنید» (سخنرانی مقام معظم رهبری ۸۳/۶/۹).

البته داشتن بصیرت در جهاد با نفس، مقدمه و اساس آمادگی رزمی و جهاد با دشمن بیرونی، شهادت طلبی عامل اساسی در حفظ، ارتقاء و استمرار بخشی به فرهنگ شهادت است. همچنین لازمه‌ی تحقق آیه شریفه «وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ» است که می‌فرماید: «و شما در مقام مبارزه با آنها خود را مهیا کنید و تا آن حد که می‌توانید، آذوقه و آلات جنگی و اسبان سواری برای تهدید دشمنان خدا و دشمنان خودتان فراهم سازید» (انفال: ۶۰).

## نتیجه‌گیری

با توجه به مطالب مطرح شده، باید گفت که راهبرد و استراتژی دفاعی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران ایجاب می‌کند تا عوامل و عناصر موثر در تقویت بنیه دفاعی و اقتدار

نیروهای مسلح مورد بررسی و مطالعه قرار گیرد. چرا که یکی از عوامل بسیار مؤثر در پیشبرد اهداف، راهبرد و استراتژی دفاعی، حفظ، ارتقاء و استمرار بخشی به فرهنگ ایثارگری و شهادت‌طلبی با داشتن چشم اندازی ژرف در قالب بصیرت است لذا می‌توان چنین نتیجه گرفت:

- آنچه بیش از هر عاملی در حفظ، ارتقاء و استمرار بخشیه فرهنگ ایثارگری و شهادت‌طلبی و در نتیجه رسیدن به یکی از اهداف عالیه در نیروهای مسلح تاثیر دارد، میزان بهره‌مندی و برخورداری آحاد دانشجویان دانشگاه افسری به عنوان نسل جوان کنونی و مدیران، فرماندهان و تصمیم‌گیرندگان آینده نیروهای مسلح از بصیرت، هوشیاری و دشمن‌شناسی می‌باشد. مطالعه تاریخ اسلام نیز گواه صادقی بر این مدعاست به این معنی که اگر در برهه‌ای از تاریخ بصیرت فردی و جمعی در میان رزمندگان اسلام وجود داشته، راه درست انتخاب شده و اهداف دفاعی در اوج امنیت و اقتدار محقق گردیده و برعکس در مواقعی که آن اجتماع نظامی از بصیرت لازم برخوردار نبوده، مشکلات فراوانی از جمله ناامنی، درگیری داخلی و تسلیم در برابر دشمنان داخلی و خارجی در پی داشته‌است.

- مشکل عدم بصیرت، از مشکلات خطر آفرین است که سبب تهاجم افکار بیگانگان و دشمنان به حوزه اندیشه، باور و ایمان کلیه افراد جامعه اسلامی، کارکنان نیروهای مسلح و دانشجویان دانشگاه افسری می‌گردد.

بنابراین مهم‌ترین رفتاری که دانشجویان نظامی انتظار می‌رود آن است که با بهره‌گیری از آموزه‌های قرآن کریم و اصول اساسی اسلام و همچنین الگو قرار دادن پیامبر و ائمه اطهار و امام راحل و اطاعت محض از ولایت فقیه و فرماندهی معظم کل قوا، با افزایش ایمان، تقوی، دانش و هوشمندی در راه دستیابی به بصیرت و بینش سیاسی و در نتیجه حفظ، ارتقاء و استمرار بخشی به فرهنگ ایثارگری و شهادت‌طلبی همواره تلاش نمایند و با توجه به و

سوسه‌های شیطانی که به مضمون آیه مبارکه بیست و چهار سوره نحل «وزین لهم الشیطان اعمالهم» سعی در گمراه ساختن انسان دارد باید همواره خود را به خدا سپرده و از پیشگاه مقدس خداوندی درخواست نمایند که چشمی بینا و دلی دانا و حقیقت‌جو برای رسیدن به حقیقت به آنان عطاء نماید. فرماندهان، اساتید و مسئولین دانشگاه افسری امام علی(ع) که به عنوان تنها دانشگاه در سطح کشور افتخار دریافت پرچم و نشان فداکاری را از طرف فرماندهی معظم کل قوا دارد هم بایستی در همه رفتارهای شایسته، سرمشق و الگوی درستی برای دانشجویان باشند و همانند هزاران دانش‌آموخته شهید و جانباز و آزاده این دانشگاه فرهنگ ایثارگری و شهادت‌طلبی را در رفتار و اعمال صالح به آنان بیاموزند.

## منابع

- آیات و سوره‌های مبارکه قرآن کریم، سوره‌های انفال، حدید، اعراف، نحل، بقره، آل عمران و حشر
- آراسته آراسته، ناصر و همکاران، (۱۳۸۵)، معارف جنگ جلد اول، تهران، انتشارات دانشگاه افسری امام علی(ع)
- بیانات مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا در در مورخه ۱۳۸۳/۶/۹ در دیدار با مسئولان بسیج دانشجویی
- خامنه‌ای، سیدعلی- رهبر انقلاب. (۱۳۸۸). سایه سار ولایت، جلد ششم، تهران: دفتر نشر معارف
- دشمن زیاری، اسفند یار و قاسم یزدان پناه، (۱۳۸۸)، بصیرت در برنامه ریزی درسی، فصلنامه اندیشه‌های راهبردی نیروی هوایی آجا، سال سوم، شماره هشتم، تهران: نیروی هوایی آجا

رشید زاده، فتح‌اله (۱۳۸۹). تربیت نظامی. تهران: انتشارات دانشگاه افسری امام علی (ع) با همکاری انتشارات آوای قم

رزمخواه، محمدرضا، (۱۳۸۶)، مدیریت اطلاعات و تاثیر آن بر بنیه دفاعی، فصلنامه مدیریت نظامی، سال هشتم، شماره ۲۵، تهران انتشارات دانشگاه افسری امام علی (ع)  
صادقی‌گویا، نجات‌علی، (۱۳۹۲)، دفاع از آبادان، تهران، انتشارات ایران سبز  
صحیفه نور، جلد ۵ صفحه ۱۳۴

قهرمانی، شهاب و یوسف نژاد، فاطمه، (۱۳۹۷)، تاثیر تنگه هرمز بر استراتژی‌های دفاع مقدس، گروه پژوهشی جغرافیا و دفاع مقدس، پژوهشکده علوم نظامی و مهندسی، پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس

مصباح نهاوندی، نعمت‌الله، (۱۳۹۳)، سپهد اخلاص، تهران، انتشارات مکعب  
مجله حضور، (فصلنامه فرهنگی، هنری، سیاسی و اجتماعی)، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، سر دبیر: حمید انصاری، ش ۱۸، ۱۳۷۵

میزان الحکمه، محمد ری شهری، انتشارات دارالحديث، تنقيح دوم، دارالحديث، چاپ اول،  
۱۴۱۶ هـ ق، ۱۳۷۵ هـ ش

مکارم شیرازی و همکاران، تفسیر نمونه، دارالکتب الاسلام، قم، ۱۳۷۳  
مجموعه جامع از بیانات و مکتوبات مقام معظم رهبری در فاصله بین سال‌های ۱۳۶۵ تا ۱۳۹۰ مندرج در نرم افزار حدیث ولایت

ولایتی، علی اکبر، (۱۳۸۸)، فرهنگ و تمدن اسلامی، تهران، دفتر نشر معارف  
همتیان، شکوفه، (۱۳۸۹)، بصیرت راه‌رهای از فتنه، روزنامه کیهان صفحه ۱۲ روز ۲۵ اردیبهشت

